

Per.
Lat
020

Latinische Jugendzeitschrift. Latin ifjúsági folyóirat. Revue latine de la jeunesse.
Laptulajdonos: Katolikus Középiskolai Tanáregyesület. — Sumptibus Societatis Magistrorum Catholicorum Mediarum Scholarum Hungariae. — (Praeses: Dr. Andreas Zibolen elnök.)

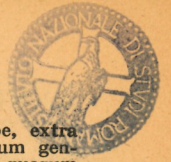
Administrator (felelős kiadó — Geschäftsstelle — administration), ad quem pecuniae dirigantur: ALEXANDER REGÉNYI, Budapest, VII., Barcsay-u. 5. (tel.: 142-215).

Moderator (felelős szerkesztő — Schriftleitung — rédaction), ad quem manuscripta mittantur: JOSEPHUS WAGNER DR., Budapest, XI., Lágymányosi-utca 20. (telephon: 263-634).

«Magi adorant Jesum.» Pinxit Joannes Memling, cuius picturae centenario V-o diei natalis (1439) in urbe Belgica Brugis (Brügge=Bruges) collectae in expositione nuper monstrabantur.

Megjelenik havonta. — Prodit singulis mensibus. Pretium subnotationis an. 1939—40. in Hungaria 3 pengoe, extra Hungariam 4 pengoe. Nummaria chartula (vulgo: chèque) postalis in Hungaria: 57.292. Subnotatores earum gentium, unde pecuniarum transmissio impeditur, utantur schidulis «Coupon réponse international» appellatis, quarum si quis decem in epistola ad administratorem mittit, pretium annum solvit. Quinis exemplaribus sextum gratuito additur.

LECTARIUS MINIMIS.

Jocosa.

1. *Grammatica.* Magister: «Ventus flat.» Quo tempore est dictum? — Discipulus: «Tempore ventoso.»

2. *Conatus¹ difficilis.* Paulus: Dic, Antoni fraterule, quid facias psittaco.²» Frater: Lo... lo... loqui do... do... do... doceo eum.

3. *Pensum arithmeticum.* Agricola in caupona³ ad collegam: «Desideri, si dicas, quot porculos⁴ habeat scrofa⁵ nostra, dabo tibi omnes novem.»

Ervinus Hajas disc. Agriensis.

4. Stephanus: «Carissime Ludovice! Vivisne, an⁶ mortuus es? Si vivis, mitte ad me quam celerime 50 pengoe, quae aestate tibi commodavi!⁷ — Ludovicus: Mortuus sum.

5. A: In circo vidi artificem⁸ gymniorum,⁸ qui in equo sedens cernuat,⁹ deinde sub equum salit, caudam eius corripit et mox iterum in tergo equi sedet. — B: Etiam hoc est tibi artificium? Idem feci ego quoque, cum equitare discebam.

6. «Haec pila¹⁰ tua-ne est?» interrogat hortulanus¹¹ puerum, qui extra hortum stat. — «Forsitare vitrum¹² pilā fractum est?» dicit puer. — Hort.: Non. — Puer: Tum mea est pila.

Lad. Tamás abiturienti Sch. P. Vesprimiensi.

7. Conviva in caupona³ piscem sibi apportari¹³ iussit,¹³ sed pisce non contentus sermonem¹⁴ conferre¹⁴ cum eo incipit. Quod puer¹⁵ cibifer,¹⁵ cum audiret, interrogavit convivam «Qua de re sermo inter vos fit?» Conviva respondit: «Heredigitabulum¹⁶ meum in Danubium cecidit, ego igitur interrogavi piscem, vidissetne digitabulum meum.» Puer: «Et quid respondit piscis?» Conviva: «Dixit haec: ego digitabulum tuum videre non potui, nam piscator¹⁷ me ante sex dies cepit.»

8. Amici de piscibus colloquuntur. Tum quidam dicit: «Pisces carnivori¹⁸ sunt et minores a maioribus comeduntur. Exempli causā, quae sardae (= sardinae) nominantur, ab aliis maioribus piscibus devorantur.» Tum quidam iuvenis interrogat: «Et quomodo pisces maiores capsulam¹⁹ sardas continentem aperiunt?»

Frid. Orlovsky Bp.

9. *Heros.* Miles quidam ex bello rediens gloriabatur:²⁰ «Ego pedes hostium duorum praecidi²¹. — «Cur non caput?» — interrogabatur ab audientibus. — «Quia id iam aliquis praecidērat, quo tempore ego illuc adveni» respondit vir fortissimus.

10. *Virgo garrula.*²² Quendam medicum clarum adit dominula²³ aduluscentula,²³ ut consuleret eum. Sed quia multum garriabat, medicus non habebat²⁴ potestatem²⁴ dicendi.²⁴ Tandem interfatus²⁵ est: «Quaesio, protendas linguam!» — Puella paruit. «Nunc hoc modo manē, dum ego, quae debeo, dico.»

11. *Medici merces.* De alio professore medico claro narratur hoc: Virum divitem, qui gravi et longo morbo aeger²⁶ erat, persanavit.²⁷ Vir gratus medicum adit, pro opera eius gratias egit et antequam discederet, in mensa involucrum²⁸ posuit.

Sed professor medicus: «Veniam — inquit — peto, verum mercedem ego statuo. Res erat multae²⁹ operae²⁹ et laboris²⁹, ergo pro sanatione mihi 1000 pengoe debentur.³⁰ Tum involucrum reddidit. Patiens (curationem recipiens) caput inclinavit et «Sit, domine, — inquit — quomodo vis!» Tum involucrum aperuit, prompsit ex eo 4000 P. ex quibus mille tradidit medico stupenti.³¹

Ios. Tóth dr. Csurgonensis.

12. Cingarus in nundinis³² vendere vult equum, quem furto abegit. Colonus,³³ a quo furatus³⁴ erat, agnoscit equum suum et baculo suo cingarum vehementer verberare coepit. Homo salissimus³⁵ inter verbera alloquitur colonum: «Eheu, minime rem calles,³⁶ non ita cingarum verberatur!» Colonus demittit baculum et admiratus rogat: «Dicas igitur, quomodo?» Cingarus: «Ambabus manibus tene baculum!» Dum colonus ad novum verberandi modum se accinxit,³⁷ cingarus aufugit.

13. «Quomodo possim vel unam piscem capere!» ingemiscit piscator, qui arundinem³⁸ iam diu frustra in undas fluvii demissam tenet. — «Ego dicam, alloquitur eum cingarus. Nata pone³⁹ piscem, dum defatiges.⁴⁰ Defatigatam facile capies.»

14. «Cum tempestas⁴¹ cooritur, ut liberis meis consulam,⁴² in cauponam me confero,» narrat cingarus. — «Et quid hoc prodest⁴³ liberis tuis? interrogatur. «Si enim de coelo⁴⁴ tangitur⁴⁴ turgurium⁴⁵ meum, incolumis salvabitur⁴⁶ eis pater si vero caupona, remanebit eis turgurium.»

Fel. Gondán dr. O. Cist. Bajanus.

¹ vállalkozás = Bemühung = entreprise ² a papagáj-jal = mit dem Papagei = avec le perroquet ³ korcsma = Gasthaus = cabaret ⁴ malac = Ferkel = cochonnet; petit ⁵ koca = Mutterschwein = truie ⁶ vagy = oder = ou ⁷ kölcsön ad = leihen = prêter ⁸ vulgo: artistam ⁹ buk-fencet vet = sich überschlagen = faire la culbute ¹⁰ labda = Ball = balle ¹¹ kertész = Gärtner = jardinier ¹² ablak-üveg = Fensterglas = vitre ¹³ megrendel = bestellen = commander ¹⁴ beszélgetni = ein Gespräch anknüpfen = se mettre à parler à ¹⁵ pincér = Kellner = garçon ¹⁶ kesztyű = Handschuh = gant ¹⁷ halász = Fischer = pêcheur ¹⁸ húsevő = fleischfressend = carnivore ¹⁹ doboz = Schachtel = boîte ²⁰ dicsekedni = prahlen = se vanter ²¹ levág = abschneiden = couper ²² bőbeszédű = schwatzhaft = volubile, bavard ²³ kisasszony = Fräulein = demoiselle ²⁴ fiatal = jung = jeune ²⁵ szóhoz jut = zu Worte kommen = ne pas pouvoir placer un mot ²⁶ félbeszakít = unterbrechen = interrompre ²⁷ beteg = krank = malade ²⁸ kigyógyít = ausheilen = guérir ²⁹ boríték = Briefumschlag = enveloppe ³⁰ fáradságos = mühevoll = pénible ³¹ jár nekem = ich habe zu bekommen = je dois toucher, il m'est dû ³² álmélkodó = verblüfft = stupéfait ³³ heti-vásár = Wochenmarkt = foire (hebdomadaire) ³⁴ paraszt = Bauer = paysan ³⁵ lop = stehlen = voler ³⁶ kópé = Schalk = rusé compère ³⁷ ért vmihez = verstehen = savoir ³⁸ nekikészülődik = sich anschnicken = se préparer à ³⁹ horgászbot = Angelrute = canne à pêche ⁴⁰ utána = hinterher = après ⁴¹ kifáraszt = ermüden = fatiguer ⁴² zivatar = Gewitter = tempête ⁴³ gondoskodik = sorgen für = avoir soin de ⁴⁴ használ = nützen = servir ⁴⁵ becsap a villám = vom Blitz getroffen wird = la foudre tombe ⁴⁶ viskó = Hütte = hutte ⁴⁷ megmarad = bleibt gerettet = restera sain et sauf

De duce, qui noverat milites suos. Cum castellum Mahon oppugnabatur, multi militum se cotidie vino compleverunt.¹ Delinquentibus² iam non erat satis loci in carceribus. Viri³ consilii militaris seditionem timebant suaseruntque imperatori, ut exempli statuendi causā nonnullos vinolentorum⁴ insanabilem⁵ suspendi⁶ iuberet.⁶ At summus dux Richelieu respondit: «Priusquam hac ultimā ratione⁷ utar, aliquid experiri volo.» Postero die sic compellavit milites suos: «Francogalli! Audite, quae nunc declarabo: qui futuro tempore ebrius⁸ deprehensus erit, excludetur honore⁹ eorum, qui participes impetus proximi erunt.» Summo duci exercituique pariter gloriosus erat eventus¹⁰ minarum,¹¹ nemo enim militum dehinc ebrius inventus est.

Eva Laczák abiturians thygatrogymn. Kaposváriensis.

¹ leissza magát = sich berauschen = se souler ² vét-kes = Sünder = coupable ³ tag = Mitglied = membre ⁴ iszákos = trunksüchtig = ivrogne ⁵ javíthatatlan = unverbesslich = incorrigible ⁶ felakasztat = henken lassen = faire pendre ⁷ eszköz = Mittel = moyen ⁸ ittas = betrunken = ivre ⁹ megiszteltetés = Ehre = honneur ¹⁰ eredmény = Erfolg = succès ¹¹ fenyegetés = Drohung = menace.

M. Jókai: Quem ex novem liberis?

Latine libere reddidit *Emericus Szántó* disc. gymn. Keszthelyensis.

Aliquando sutor¹ pauper vivebat. Ars eum divitem facere non potuit. Multos liberos, paucum quaestum² habebat. Post mortem uxoris solus permansit cum novem liberis. Duo-tres eorum iam scholas adibant. Unum e multis vadere docebat, alterum in gremio³ posuit. Uni cibum dare, alteri pultem⁴ coquere, hunc veste induere, illum lavare debuit. Eodem tempore debuit novenos calceos⁵ facere et novenas partes panis desecare. Vespere autem domus plena erat lectorum.⁶ Sed opifex⁷ Joannes nunquam questus est.⁸

Deo gratias⁹ egit,⁹ quod novem liberi, boni, modesti pulchrique erant. Pater pauper vespere diei¹⁰ natalis Christi¹⁰ domum sero rediit. Calceos paratos dominis apportaverat. Parvam pecuniam quoque accepit. Rediens merces¹¹ expositas spectavit, ut liberis dona emeret, sed pecuniam tam parvā omnes donare non potuit. Mox pulchrius et melius donum eis dabo, — cogitabat — quod non frangitur et quo omnes gaudebunt.

«Agite,¹² liberi — dixit domi — hodie est vespere diei natalis Christi! Hic est magnus dies sollempnis! Hoc vespere non laborabimus, sed

omnes gaudebimus.» Liberi patrem laete circumsiluerunt.

«Manete! — clamavit opifex — vos doceo cantum pulchrum. Hoc est donum, quod vobis vespere diei natalis Christi dabo.» Postquam pater eos ordine collocavit, silentio¹³ facto¹³ vultu pio hunc cantum pulchrum cantavit: «Angelus caelo descendit ad vos.» Liberi maiores mox didicerunt, postea etiam minores et magnum erat gaudium, cum omnes novem cantum magnificum angelorum pariter cantarent.

Super sutorem, in prima contignatione¹⁴ dominus dives solus habitat. Neque uxorem, neque liberos habet. Dominus dives vespere sancto moleste¹⁵ sedet. Cibaria male sapiunt.¹⁶ In lecto molli noctem insomnis pervigilat. Tum cantum beatum novem liberorum audit. Finem cantūs expectat. Infra autem non omittunt¹⁷ cantare. Dominus subito in habitationem sutoris descendit. «Tu es sutor, nomine Ioannes?» — interrogat opificem. «Ita, mi domine! Calceos vis faciendum curare?» «Nolo! Multos liberos habes, sicut video.» «Habeo, domine, habeo maiorem, etiam minorem.» «Opifex, te hominem felicem faciam! Da mihi unum e liberis! Adoptabo eum et tibi quoque auxilio erit.»

Ioannes dicto obstupescit:¹⁸ «Unus e multis dominus dives fiet. Haec est fortuna magna!» «Age¹² delige unum!»

Joannes liberos enumerat: «Alexandrum tibi dare non possum. Bene discit. Sacerdos erit. Secunda est puella. Tibi puellā non¹⁹ est opus.¹⁹ Franciscus iam iuvat me. Ioannes parvus et ego unum nomen habemus. Dare eum non possum. Iosephus matri similis est. Nunc puella sequitur. Neque Paulum, quem mater eius maxime amaverat, dare possum. Ceteri minores sunt.»

Opifex eligere non potuit. «Liberi, quis vult vestrum²⁰ dominus fieri? Qui vult, procedat!»²¹ Sutor miser post verba ultima prae lacrimis loqui aegre potest. Liberi paulatim ex oculis eius se reci-

¹ cipész = Schuster = cordonnier ² kereset = Verdienst = gain ³ öl = Schoss = genoux ⁴ kása = Brei = bouillie ⁵ cipő = Schuh = chaussure ⁶ ágy = Bett = lit ⁷ mesterember = Handwerker = artisan ⁸ panaszkodott = klagte = se plaindre ⁹ hálát adott hogy = dankte daß = remercia ¹⁰ karácsony = Weihnachten = Noël ¹¹ áru = Ware = merchandise ¹² nos = wohlan = voyons ¹³ csend lett = es trat Schweigen ein = faire silence ¹⁴ emelet = Stock = étage ¹⁵ kelleltenül = mit Missbehagen = de mauvaise grâce ¹⁶ izlik = schmecken = plaire ¹⁷ megszűnik = aufhören = cesser ¹⁸ elálmélködik = erstaunen = s'engourdir ¹⁹ nincs szükséged = bedarfst du nicht = tu n'a pas besoin ²⁰ közületek = von euch = de vous ²¹ előlép = hervortreten = avancer

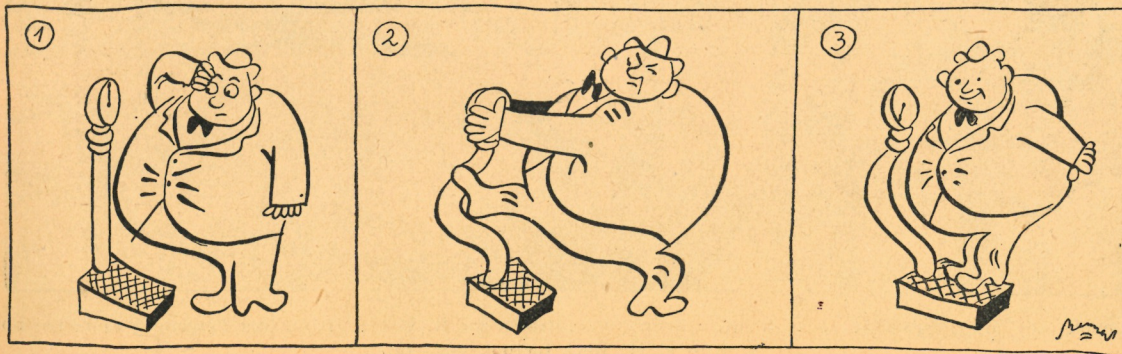

Figura sine verbis, ipsa se explicans.

piunt. Tum pater eos amplectitur²² et : «Domine, ait, neminem dare tibi possum!»

Dominus opulentus nunc sutori pauperi duo milia florenorum²³ dat, ne liberi postea cantent.

Sutor, postquam dominus abiit, admirans spectat pecuniam, quam postea in cista²⁴ ponit. Clavem cistae in sinum²⁵ vestis condit. Liberi tacent. Cantare non licet! Minores patrem orant, ut iterum doceat cantum, cuius iam obliti²⁶ sunt. «Non licet cantare!» — clamat opifex et ut laboret, considit. Subito cantitare incipit : «Angelus caelo descendit...» Tum sibi alapam²⁷ ducit, subito insilit, cistam aperit et pecuniam ad dominum reportat : «Mi domine! Recipe donum! Hoc vespere sancto cantare volumus! Cantus mihi plus valet pecuniā!» Donum in mensa ponit et ad liberos redit. Iterum eos ordine collocat et toto pectore cantant : «Angelus caelo descendit...»

Dominus dives cantum pium novem liberorum audit et : «Num, inquit, quo gaudent alii in hoc mundo taedii²⁸ pleno²⁸?»

²² átölel = umarmen = embrasser ²³ forint = Gulden = florin ²⁴ láda = Kiste = cassette ²⁵ zseb = Tasche = poche ²⁶ elfelejtettek = haben vergessen = ont oublié ²⁷ pofon = Ohrfeige = soufflet ²⁸ unalmas = langweilig = ennuyeux.

LECTORIBUS MEDIIS

Lapicida¹ Japonicus.

Scripsit : *Eduardus Douwes Dekker* (1820—1887). In latinum convertit : *Joannes van Heugten* disc. Kaatsheuvelensis (Hollandia).

Fuit olim vir, qui lapides excidebat e saxo. Labor eius gravissimus erat et strenue laborabat parvā mercede, neque erat contentus. Gemit, molestum esse laborem, clamans : «O utinam dives essem et quiescerem in lecto ornato conopeo² ex sericis³ rubris facto!»

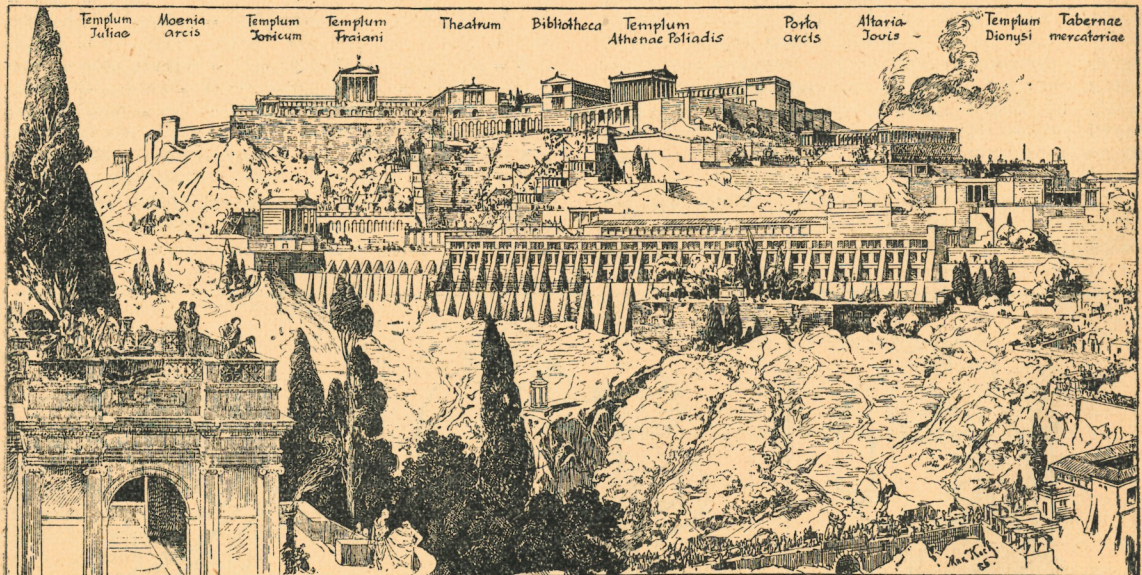
Et angelus venit e caelo dicens : «Sit tibi, ut dixisti.» Et erat dives. Et in lecto quiescebat et conopeum ex sericis rubris erat factum. Et rex regionis cum equitibus currum antecedentibus praetervehebatur. Etiam post carpentum equites erant et supra caput regis tenebatur umbella. Vir dives haec omnia videns stomachabatur⁴, quod umbella aurea supra caput suum non teneretur. Et contentus non erat. Gemit et dixit : «Rex esse cupio!»

Et angelus venit e caelo dicens : «Sit tibi, ut dixisti.» Et erat rex et ante currum multi equites vehebantur et post currum equites erant et supra caput umbella aurea tenebatur. Et fervidis radiis sol fulgebat et orbem terrarum adeo adurebat, ut graminis herba exaresceret.⁵ Gemit rex, solem sibi faciem amburere atque potentiolem esse quam se. Et contentus non erat. Gemit et clamavit : «Sol esse opto.»

Et angelus venit e caelo dicens : «Sit tibi, ut dixisti.» Et erat sol. Et radios suos sursum et deorsum et quoquersus⁶ et in omnes partes mittebat. Et graminis herbam in terra et faciem principum, qui erant in terra, amburebat. Et nubes inter terram et eum se interposuit et radios solis prohibebat. Et irascebatur, quod potestati suae resisteretur et nubem se potentiolem esse querebatur. Et contentus non erat. Nubes, quae tantum valeret, volebat esse.

Et angelus venit e caelo dicens : «Sit tibi, ut dixisti.» Et nubes erat et inter solem et terram se interposuit et radios solis interceptabat ita, ut herba viresceret. Et nubes guttas magnas in terram effundens flumina imbribus augebat et torrentes⁷ vortice proliebant⁸ greges. Et agros multae aquae vastabant. Et in saxum non cedens⁹ de-

¹ köfajtő = Steinbrecher = ouvrier carrier ² szűnyogháló = Mückennetz = moustiquaire ³ selyem = Seide = soie ⁴ bosszankodik = unwillig sein = être vexé ⁵ kiszárad = vertrocknen = sécher, brûler ⁶ mindenféle = überallhin = partout ⁷ záporpatak = Gießbach = torrent ⁸ elsodor = wegspülen = emporter ⁹ moccan = nachgeben = céder, bouger

Acropolis seu arx Pergamena ab occidente spectata, reconstructa ab R. Bohn. (Panorama Pergami Berolinense ab A. Kips et M. Koch factum, pag. 45).

currebant. Et ingenti impetu praecipitabantur, at saxum non cedebat. Et indignabatur nubes, quod saxum cedere nollet atque vis fluviorum suorum irrita esset. Et contenta non erat. Clamavit: «Illud saxum validius est me. Illud saxum esse velim».

Et angelus venit e caelo dicens: «Sit tibi, ut dixisti». Ex saxum fiebat neque sole lucente nec imbri decedente movebatur.

Et propinquavit homo quidam cum ligone,¹⁰ scalpro¹¹ acuto, malleo¹² gravi et lapides e saxo excidebat. Et saxum: «Quid hoc», inquit, «sibi vult, quod homo ille potentior est me et lapides excidit e sinu meo?» Et contentus non erat. «Infirmitas sum illo homine», et: «Opto», inquit, «ut ille homo sim».

Et angelus venit e caelo dicens: «Sit tibi, ut dixisti». Et lapidida erat et gravi labore lapides e saxo excidebat et strenuissime laborabat et... erat contentus.

¹⁰ kapa = Hacke = pioche ¹¹ véső = Meißel = ciseau

¹² kalapács = Hammer = marteau

In museo Pergami Berolinensi.

In capite Germaniae aedificatum est museum Pergami. Nunquam vidi tantam copiam antiquarum rerum, nunquam me tantopere translatum sensi in tempus antiquorum. Quid dicam de catillis,¹ poculis, vasis Ioniis et quomodo ea vobis ante oculos ponam? Quae sunt ornata imagunculis² ex Iliade et Odyssea sumptis. Omnes fortes Graeciae et fabularum suarum vides hic. Vivos esse putas. Nunquam tantam abundantiam illarum imaguncularum vidi. Omnibus autem longe praestat, quod sequitur: Ingentes columnae cum capitulis,³ in quibus unaquaeque linea artificem celebrat. Folia, flores, claviculae⁴ mirabili modo plexae oculos alliciunt. In porta fori Mileti columbae portant quinque arcus maximae gravitatis. Mercatores et nummularii⁵ per portam intrant forum exeuntque. Mendici in gradibus scalae sedent et misericordiam praetereuntium implorant. Plebs in foro clamat et cum mercatoribus disputat et garrit et ridet.

Iam excitamur e somniis! Venit culmen totius: altaria urbis Pergami montis instar⁶ ante nos stant. Ex adverso zophorus⁷ ingens deos deasque celebrat: Juppiter, Juno, Apollo, Diana, omnes Olympi incolae figuris divam firmitatem monstrant. Valde doleo, quod nonnullae partes non permanent. Altaria ipsa magna ex parte restaurata sunt, qua de causa nova esse videntur. Incredibili magnitudine spectantem tenent.⁸ Non potest dici, qualis aspectus oculis detur: Utrumque zophorus altaria ornat, in medio autem gradus subducunt ad porticum, quae super zophorum tectum est. Putares te in mundo fabularum esse. Nonne hic senex sacerdos venit, ut sacra Jovi faciat? Mens capta est hac magnitudine et magnificentia. Quasi somnians eo. Athena Polias⁹ sequitur imitatione hellenicā. Excellens haec bellicosa dea nobis firmitatem suam sub oculis ducit. Nunc in fine me interrogo: Quid erat pulcherrimum, grandissimum? Porta Mileti? altaria urbis Pergami? Athena Polias? — Nescio! Id autem scio: nunquam temporis antiqui adeo veram¹⁰ speciem¹⁰ cepi.¹⁰

Ric-Schaeffler disc. gymn. cath. Ettalensis (Bavaria).

¹ kis tányér = Tellerchen = petit plat ² képecske = Bildchen = petit portrait ³ oszlopfej = Säulenknopf = chapiteau ⁴ szőlőinda = kleine Ranke = vrille ⁵ pénzváltó = Geldwechsler = changeur ⁶ nagyságú = so groß wie ein = gros comme un ⁷ képszalag = Fries = frise ⁸ lebilincsel = fesseln = fasciner ⁹ városvédő = Stadtbeschützerin = protectrice de la ville ¹⁰ helyes fogalmat kap vmiről = eine richtige Vorstellung bekommen von etwas = se faire une idée distincte.

Quomodo Romani merces commendationibus pervulgaverint? (4)

Ex periodico «Tükör» intitulato. Scripsit I. Révai, convertit Aem. Láng Keszthelyensis.

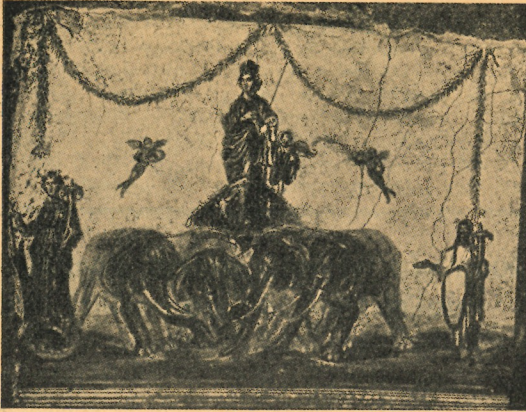
Non tantum Romae, sed etiam in municipiis viae et forā industriā ac operā mercatoriā fervebant. Herculanium, credo, excipitur. Quod oppidum Neapolitani fortunis aucti secessus⁵⁸ aestivi⁵⁸

1. Mercurius, deus mercatorum (pag. 46).

causā frequentabant, ut recrearentur⁵⁹. Portus Ostiae celebratus, in quem homines ex toto orbe terrarum confluxerunt, tumultu linguae internationalis chaotico strepebat, quamquam hic commendationibus negotialibus vix opus fuit, quod plerumque in tractatoriis⁶⁰ negotiatorum⁶¹ émptionibus, venditionibus ac permutationibus⁶² aliisque negotiis⁶³ contrahendis⁶³ operam darent. Eo magis clamosi fuerunt Pompei, oppidum Campaniae, quod sub Nerone terrae motu desedis et sub Tito cineribus Vesuvii prorsus obrutum fuisse inter⁶⁴ omnes⁶⁴ constat.⁶⁴ Viae eius novissime effusae tabernis abundant, imprimis fullonum⁶⁵ et tinctorum⁶⁶ atque furnariorum⁶⁷. Acerbum fuit igitur quondam certamen et maxime opus fuit commendationibus omnigenis. Sed ibi laudes mer-

⁵⁸ nyári tartózkodás = Sommeraufenthalt = séjour d'été, villégiature ⁵⁹ felüdülni = sich erholen = se rétablir ⁶⁰ iroda = Kanzlei = bureau ⁶¹ nagykereskedő = Großhändler = négociant en gros ⁶² árucser = Warenaustausch = échange de marchandises ⁶³ üzletet köt = Geschäft abschließen = faire des affaires ⁶⁴ köztudomású = offenkundig = notoire, ⁶⁵ kallós (ruhatisztító) = Walker = foulon ⁶⁶ ruhafestő = Färber = teinturier ⁶⁷ pék = Bäcker = boulanger

2. Venus, patrona Pompeiorum.

cium clarissimā voce non picturis in velis, umbellis et parietibus depictis, non tabulis caelatis praedicabantur, sed a circitoribus. Pompei non fuit urbs magna, tantum municipium, quo victualia non a negotiatoribus comportabantur, sed ab ipsis rusticis dissonis clamores tollentibus ostiatim⁶⁸ circumferebantur. Clamor ingens a pomariis⁶⁹, piscatoribus et venditoribus olerum⁷⁰ atque alium⁷¹ cohortalium⁷¹ editus fuit cotidiana musica publica. Dulciarii⁷² quoque vias oppidi circumibant cum furnis⁷³ portabilibus⁷³, qui prunis⁷⁴ referti multas figuras dulcium operum calidas servabant. Ubi cernebantur, pueri puellaeque ac mulieres cuppediarum⁷⁵ appetentes eis circumfundebantur. At opifices et mercatores maiores⁷⁶, qui etiam hic collegia⁷⁷ fecerunt, eisdem commendationibus utebantur atque collegae eorum Romae habitantes. Multa signa tonsorum, unguentariorum, architectorum, pictorum et cauponum supersunt. Sic e. g. noti sunt nobis Aemilius Crescens architector, Lucius pictor, Pinarius Cerialis sculptor gemmarum.

Verecundus, textor et negotiator⁷⁸ pannorum⁷⁸ continuas habebat tres tabernas amplas, quae viam spectabant, super expositas merces protectum⁷⁹ longe procurrebat, ut eas a sole et pluviā tegetet; officinae intus fuerunt. Ad latera ostii mediae tabernae utrimque antae⁸⁰ erant positae, in quibus imagines religiosae vel ex arte panni fabricandi petita⁸¹, erant depictae. Cerneret hic imaginem sacelli⁸² (1.), in quo subvolaturus stabat Mercurius, deus mercatorum, possessionis et lucri, petaso⁸³ et pedibus alatus sinistrā manu caduceum⁸⁴, dexterā sacculum⁸⁵ tenens. In alia pictura (2.) Venus, patrona Pompeiorum curru a quattuor elephantis ducto vehebatur. Juxta deam coronā ornata manuque sceptrum tenentem lusit Amor, supra in aëre genii alati volitabant; in ima pictura sedebat Fortuna cum cornu copiae; ad dexteram partem ipse possessor tabernarum, ut in picturis aetatis⁸⁶ artium⁸⁶ renatarum⁸⁶ donator. Imágenes summā arte absolutae oculos deambulantium certissime tenebant eosque ad intrandum alliciebant. Verecundus peritus fuisse videtur commendandi. Parietes

aedium referti erant imaginum, quarum una officinam oculis spectantium subiecit, in qua alii lanam carminabant⁸⁷, alii cortinam⁸⁸ vaporantem circumstabant, in quo colores coquebantur, quibus lanas inficerent⁸⁹, ipse Verecundus autem textum scutulatum⁹⁰ colore iam tinctum ostendit. Altera imago, quae, pro dolor, inscriptionibus deformata est, tabernam repraesentat, in qua diversa tegumenta⁹¹ pedum vendebantur. In scamno sedet iuvenis emptor, pone mensam mercium plenam sinistra calceamenta porrigit (3.). Pictura sine textu pro se ipsa loquitur: proba merx, comoda⁹² ministratio⁹².

Ne hodiernus quidem emptor plura vult.

Continuabitur.

⁸⁸ házról házra = von Haus zu Haus = de maison en maison ⁸⁹ gyümölcsárus = Obsthändler = marchand de fruits ⁷⁰ főzelék = Gemüse = légume ⁷¹ baromfi = Geflügel = volaille ⁷² cukrász = Zuckerbäcker = confiseur ⁷³ hordozható tűzhely = tragbarer Ofen = fourneau portatif ⁷⁴ izzó parázs = glühende Kohle = charbon ardent ⁷⁵ nyalánságok = Leckerbissen = friandises ⁷⁶ tekintélyes = ansehnlich = notable ⁷⁷ céh = Zunft = corporation ⁷⁸ posztónagykereskedő = Tuchwarengroßhändler = fabricant et marchand de draps ⁷⁹ eresz = Vordach = appentis ⁸⁰ pillér = Pilaster = pilier ⁸¹ kölcsönözni = entlehen = emprunter ⁸² kis kápolna = kleine Kapelle = chapelle ⁸³ kalap = Hut = chapeau ⁸⁴ hírnökpálca = Heroldstab = caducée ⁸⁵ pénzes zacskó = Geldsäckchen = bourse, sac d'argent ⁸⁶ a művészetek megújulásának kora = Zeitalter der neuauflebenden Künste = à l'époque de la Renaissance ⁸⁷ kártolni = kardatschen = carder ⁸⁸ üst = Kessel = chaudière ⁸⁹ megfest = färben = teindre ⁹⁰ kockás = gewürfelt = quadrillé, à carreaux ⁹¹ lábbeli = Fußbekleidung = chaussure ⁹² előzőkeny kiszolgálás = zuvorkommende Bedienung = service prompt et soigné

Epigrammata Latina

Ernesto Traeger commissario publico rerum stenographicarum Hungariae dedicata ex libro «Gyorsírók Naptára az 1940. szőkévire.»

Aevum, qui peperit maius fovitque libellos,

Me voluit nasci: ad dominum redeo.

Edm. Galamb Bp. de libro suo.

Penna fugax, fugito! Fulgur sit tardius alis:
Hungariae nostrae gloria sic paritur.

Stephanus Farkas Bp.

3. Taberna sutrina, in qua tegumenta pedum venduntur.

Quid de pellicula sciendum sit. (4)

Scriptis *Ladislaus Javorik* disc. *Keszthelyensis*.

Taenia ex cellulosa paratur et 35 mm lata est. Magnitudo singularum imaginum luce pictarum est 18×24 mm. Propter singulas imagines utrimque 4—4 (quaterna) foramina sunt. In apparatu¹ projectionis¹ pellicula eādem celeritate trahitur, quā in machina pelliculatoria processit. Dum pictura in locum prioris salit, rota perforata luci obstat, sed cum pictura iam ante lenticulam stat, lux per foramen intrare potest. Seriem lenticularum omnibus notam esse credo, quippe quae iam in classe III-a discatur.

Statio secunda progressionis pellicula² loquens² est. Hanc progressionem narrando lectoribus molestiam non sum allaturus, tantum Edison mentionem facio, qui voces histrionum³ grammophono exceptit, quo facto discus⁴ in cinemate cum pellicula eodem tempore devolvebatur. Nostris temporibus haec est ratio pelliculae loquentis: vox in fluidum electricum, hoc autem in lucem transformatur, lux in pellicula propter imagines figuratur,⁵ et cum in cinemate pellicula devolvitur, clavus⁶ translucidus fit ita, ut lux eius iterum in fluidum electricum, hoc autem in vocem transformetur.

Continuabitur.

¹ vetítőgép = Bildwerfer = appareil à projection
² hangos film = Tonfilm = film sonore ³ színész = Schauspieler = acteur ⁴ hanglemez = Schallplatte = disque
⁵ megrögzít = fixieren = fixer ⁶ sáv = Streifen = bande

De Polonia propugnaculo fidei.

Poloni religionem suam amant, quam defendentes se morti offerre non dubitant. Terra Polonica antiquis temporibus aggressionibus paganorum obnoxia¹ erat. IncurSIONES Getarum divitem et fecundam terram in fumum et cinerem mutaverunt. Hostis ferox igni ferroque pugnabat, segetes vastabat, templa debebat, homines necabat. Poloni tamen vitam suam, libertatem, fidemque fortiter defendebant, et in terram Polonicam sanguis civium largiter² defluebat. Patria nostra propugnaculum fidei nominabatur. De missione Poloniae in defensione fidei hoc exemplum testatur: Rex noster Sigismundus I. qui «Priscus» appellabatur, templum novum suo sumptu fundavit et legatos Romam ad Sanctum Patrem, Pium Quintum misit, qui reliquias cuiusdam sancti ab eo peterent. Pater Sanctus tamen legatos in patriam redire et quantum terrae capi manu posset Polonicae, Romam apportare iussit. Legati cum sacco terrae Romam mox redierunt et ab Sancto Patre coram³ populo Romano accepti sunt. Ad pedes eius terram ex sacco eiecerunt. Cum Papa partem terrae sumpsit et digitis compressit, exinde sanguis stillare⁴ incepit. Qui ad legatos his verbis se convertit: «Afferte hanc terram regi vestro et dicite, me pretiosiores his reliquiis non possidere.»

Barbara Rybicka disc. I. cl. lyc. *Cracoviensis*.

¹ kitéve = preisgegeben = exposé ² bőségesen = reichlich = abundantment ³ színe előtt = in Gegenwart = devant ⁴ csepeg = tröpfeln = goutter.

Peregrinationes in Superiore Hungaria et Subcarpatia regione.

Scriptis *Car. Acs*.

Patriae nostrae avulsarum si non omnium, at aliquot saltem partium recuperandarum spes, quam usque foveramus et alueramus, hoc tandem anno expleta est. Superioris enim Hungariae oppida celeberrima et notissima — id quod semper ardentissime exoptaveramus, ex nimis diutina, heu!, captivitate et servitute in nostram dicionem redacta sunt. Omnium nostrum corda exspectationis sollicitudine vehementer palpitabant¹ atque cum incerta certa esse coepissent, pectora impotenti² laetitia exsultabant. Postquam autem sedatas animum sollicitudines cotidianae vitae liquida tranquillitas excepit, subiit³ nos haec loca, quorum amoenitates acta diurna non poterant satis praedicare et nobilitare, visendi cupiditas³ et subito otii aestivi in regione Subcarpatia consumendi consilium cepimus.

A. d. III. Non. Iunias ex statione centrali proficiscentes Miskolc attingentes in oppido Sátoraljajhely sub montium Tokaio—Eperjesiensium in planitiem procurrentium radicibus venuste sito descendimus. Habitatores oppidi laetabantur Cechoslovacis exterminatis⁴ civitatis suae fines propagatos⁵ esse. Sed risum non potuimus continere, cum rivulum Rongyva conspeximus. Etenim hunc, in cuius alveo⁶ tenuissima, aqua⁷ vix fluitare ne

¹ dobogtak = klopfen, schlugen = palpitait ² lebirhatatlan = unbändig = invincible ³ elfogott a vágy = beschlich uns die Sehnsucht = pris du désir ⁴ kiűzése után = nach Vertreibung = après son expulsion ⁵ kibővült = sich erweiterten = augmenta ⁶ meder = Bett = lit ⁷ vizecske, erecske = Rinnsal = ruisseau

J. Sibelius, auctor musicus Finniae clarissimus (natus a 1865).

dicam reptare⁸ videtur, navigabilem amnem esse asseverantes⁹ pacis¹⁰ conditiones¹⁰ constituentibus¹⁰ turpiter imponere¹¹ voluisse perhibentur¹².

In Sátoraljaújhely biduum cum consumpsissemus, iter perreximus per interamnam¹³ terram, quae Bodrogköz vocatur et per Csap, Beregszász, Nagyszőlős, Huszt viā ferratā vecti in Taracköz advenimus, ubi de curru vaporato descendentes automobili vectati in Terebesfejérpatak iterum in curru vaporatum inscendimus atque tandem in Rahó, sedem rusticationis nostrae perpinimus.

Rahó, pagus naturalibus amoenitatibus opimus¹⁴ in valle Tibisci longissime est porrectus. Vallis undique montibus saltuosis et altissimis redimitur,¹⁵ per quam fluvius Tibiscus haud procul a Rahó ex confluentibus¹⁶ nigri et albi Tibisci ortus rapido cursu et prono lapsu velociter fertur.¹⁷ Pagus Rahó longissime remotus ab urbano strepitu et anhelo¹⁸ hominum discursu¹⁸ umbrosis abietum silvis, rivis decurrentibus, fontium²⁰ limpidorum¹⁹

Pittacia Finnica, quae ab Niilo Kallio direttore Helsingiansano accepimus.

scaturiginibus²⁰ imprimis invitat ad otium. Hinc excursiones suscipiuntur in cacumina montium (Hoverla 2058, Pop Ivan 2026, Pictros 2020 m) iucundissimae, ad fines Polonicos, in oppidum Körösmező et inde in iugum Tatárhágó, ubi multa milia pro patria mortuorum iacent sepulta. Hinc indidem²¹ evolutur in salinas Slatinenses, ubi ingens vis salis gignitur.

In valle Tibisci et pago Rahó incolunt Rutheni, gens Hungaris deditissima, morum simplicitate et victus frugalitate excellens. Die Dominica²² vic²³ pagi Rahó incolarum acu²⁴ picta²⁴ et versicolori veste late splendentes oculos rusticantium oblectant, qui hac aestate mirum quam multi ex omnibus Hungariae partibus huc confluerunt.

Finis sequetur.

⁸ vánszorogni = sich schleppen = se traîner ⁹ állít = behaupten = il prétend ¹⁰ békefeltételeket szabni = Friedensbedingungen aufstellen = stipuler les conditions de paix ¹¹ becsapni = hineinlegen = jeter ¹² amint mondják = wie man's sich erzählt = comme on dit ¹³ folyóközi = zwischen zwei Flüssen = entre deux rivières ¹⁴ bővelkedő = reich an = abondant ¹⁵ övezik = umschließen = entouré ¹⁶ összefolyás = Zusammenfluß = rencontre des eaux ¹⁷ rohan = eilt dahin = filer ¹⁸ lihegő lótás-futás = atemloses Hin- und Herrennen = courir à perdre haleine ¹⁹ kristálytisza = kristalhell = d'une pureté de cristal ²⁰ forrás = Sprudelquelle = source ²¹ ugyanonnán = ebendaher = du même lieu ²² vasárnap = Sonntag = dimanche ²³ utca = Strasse = rue ²⁴ kivarrt = gestickt = brodé

De civitate, ubi clave non est opus.

Scriptis *Ios. Hivatal.* Latine reddidit *Ios. Guelmino* Bp.

Nos, octo Hungari, diurnarii¹, iter faciebamus aliquando in regno mille lacuum, Finniā. Hospites eramus, et in deversorio² quodam capitis regni, urbis Helsingissae hospitabamur³ et aliquo die, ut excursionem⁴ faceremus ad lacus, convenit inter nos. Mane, cum ad excursionem vestem mutassem, marsupium⁵ e sinu⁶ exuti vestimenti, ut mecum portarem, exemi. Posui autem non in sinu vestimenti induti, sed in mensā, ubi obliviose reliqui.

Quod cum in itinere, quingenta milia⁷ passuum⁷ longe ab urbe Helsinki, animadvertissem, me gavium esse, nullo modo dici potest. Et quamquam audivi dicere nonnullos, hic, in civitate Finorum, marsupium sive in media via, sive in sinu, pariter in tuto⁸ esse, gaudium meum, quod marsupium meum etiam in mensa hospitii in tuto esset, hac ipsa re tamen aliquo modo turbatum erat. Quia summa, quae in marsupio meo erat, omnia mea bona continebat.

Adi ergo et rogavi proxenum,⁹ nomine Krause, qui nobiscum excursionem faciebat, ut rem telephonica nuntiaret deversorio rogaretque, ut pecunia relicta in tutum¹⁰ reciperetur.¹⁰ Proxenus paululum adduxit frontem, vultusque eius obumbrabatur,¹² promisit autem se rem perficere. Et tunc res vere insperata secuta est. Nobiscum erat scilicet protosecretarius¹³ Corporationis Diurnariorum Finorum, senex carissimus Koiviola, qui, certior factus de re, me aggressus, vultu sollemni rogavit, ne nuntio offenderem¹⁴ illum honestum possessorem deversorii. Illi enim hic nuntius importunus esset, quia cui talis nuntius mittitur, parvi aestimatur.

— Domini, — dixi, — nullo modo rem intelligens, toto mundo ita se res habet, ut, si cui tale quid acciderit, primum sibi hoc faciendum esse censeat.

— Toto mundo, — dixit proxenus, — hoc fieri potest, sed apud nos honestatem amittit possessor deversorii, qui talis esse apparet, ut diurnarii Hungarici, quos amore et honore amplectitur tota natio Finorum, timeant, ne marsupium, in deversorio relictum, aliquo modo tolli¹⁵ possit. Quaeso, noli hoc facere!

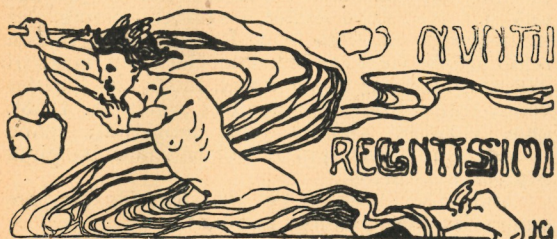
Et cum excursionem peractā in deversorium redissemus, in cubiculo meo omnis pecunia in mensa iacebat, intacta, quamquam ne gravafolium¹⁶ quidem impositum erat.

Re verā Finni omnes proprietatem¹⁷ sanctam et inviolabilem putant. In foris et alibi, ubi multi conveniunt, homines birotas (= bicylos) nullo custode relinquunt, nam in Finni fures non sunt. Si quis agrorum in agrum exit, portam non claudit, sed tantum scipione ad portam applicando praetereuntibus significat se non esse domi. Per totam Finniam ubique cistae¹⁸ apertae collocatae

¹ ujságíró = Tagesschriftsteller = journaliste ² vendőfogadó = Gasthof = auberge ³ collocati eramus = ki-rándulás = Ausflug = excursion ⁴ erszény = Börse = porte-monnaie ⁵ zseb = Tasche = poche ⁶ mérföld = Meile = lieue ⁷ biztonságban van = Sicherheit = en sécurité ⁸ vulgo: consulem ⁹ biztonságba helyezni = in Sicherheit bringen = serrer, mettre en lieu sûr ¹⁰ összeráncol = runzeln = froncer ¹¹ elkomorodik = sich ver-düsten = s'assombrir ¹² főtitkár = Generalsekretár = secrétaire général ¹³ megsért = beleidigen = offenser ¹⁴ eltűnik = verschwinden = disparaître ¹⁵ levélnyomaték = Briefbeschwerer = presse-papier ¹⁶ tulajdonjog = Eigentumsrecht = droit de propriété ¹⁷ láda = Kiste = caisse

sunt, quae chartas illustratas — loca pulcherrima Finniae repraesentantes — continent; viator ipse sibi eligit, quae ei maxime placent et pretium in cista deponit. Nemo unquam chartas pretio non¹⁹ deposito abstulit, neque cuiquam pecuniam surripere in mentem venit. Cum sint in Finnia ingentes silvae, permulti habent, unde commode vivant. Officinae²⁰ serrariae²⁰ truncorum arboris in silvis excisarum, qui secundo flumine ad urbes deferuntur, excipiunt extrahuntque tantum, quanto eis opus est, deinde pondere ligni retenti exacto²¹ pretium accurate reipublicae — possessori silvarum — solvunt.

¹⁹ anélkül, hogy = ohne zu = sans ²⁰ fűrésztelep = Sägemühle = scierie ²¹ lemér = abwägen = peser

Nicolaus Horthy, Gubernator noster ab omnibus Hungaris amatus 20 annis ante cum novo exercitu in urbem Budapestinum sollemniter ingressus¹ est. Regnum nostrum bello mundano, rebellione communistarum, obsessione exercitus Rumani debilitatum² et conquassatum, mox pace iniustā Trianonīā mutilatum Gubernator noster sapientiā suā in viam consolidationis resurrectionisque reduxit, quare die anniversario XX-o introitus eius omnes Hungari Deum oraverunt, ut hunc

excellentem ducem nobis quam diutissime conservaret incolumem.

Finnia in discrimine. Quis nescit proverbium: «Inter duos litigantes tertius gaudet?» Dum Britanni cum Germanis de principatu imperii marium dimicant, Russi, postquam Lituaniā, Lettoniam, Esthoniā ad insulas portūs aliaque territoria tradaenda coegerunt, idem etiam a Finnis poposcerunt. Sed fratres nostri septentrionales, quamquam tam pauci sunt (3½ milliones contra 180 milliones Russorum), malunt arma capere et mori, quam libertate amissā prodere fidem Christianam et culturam Europae. Britanni Francique non audent Finnos defendere, ne Russos quoque hostes habeant, Germani autem, quibus auxiliantibus Finni a. 1917 communistas Russos expulerant, nunc Russos non culpant,³ ne adiutamentum Russiae amitterent. Ceterae nationes Christianae, quin etiam non-Christianae, sed dei⁴ cultrices⁴ (e. c. Japonenses) consensu⁵ suo favent Finnis, nam omnes timent atheorum Russorum communismum. Tempestas hiemalis nivesque Finnis auxilio sunt, nam impediunt, quominus Russi multitudine militum fortunate utantur. Herodotus pugnam ad Thermopylas narrans de impetu Persarum a Graecis repulso dicit: «Demonstraverunt (Persae) cuivis et non minime regi ipsi (Xerxae) multos esse homines, sed viros paucos.» Quae quasi de Finnis narrarentur! Fratres enim nostri fortissimi Olympiis dilatis⁶ nunc peritiam suam non gymniorum, sed pro patria et libertate dimicandi demonstrant. Quos Deus protegat!

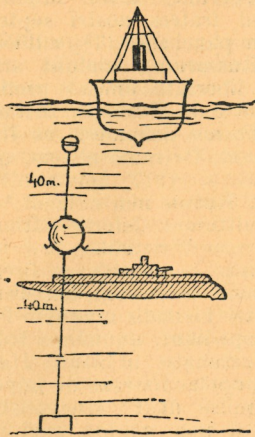
Nuntii varii breviores. Rex Itolorum, *Victorius Emanuel* anno vitae LXX-o, *Mackensen* mare-

¹ bevonul = einmarschieren = entrer ² meghénit = lähmen = paralyser ³ hibáztatni = beschuldigen = accuser ⁴ istenhívő = gottesgläubig = croyant (en Dieu) ⁵ sympathia ⁶ elhalaszt = verschieben = renvoyer

Vitéz Nicolaus e nobilibus Horthy, Gubernator Hungariae cum uxore in praedio suo avito aestate praeterita.

schallus Germaniae XC-o expleto gratulationes innumerabiles acceperunt. — *Hüler* Dux pyrobolo⁷ petitus⁷ ipse ante displosionem abiens incolumis servatus est, multi tamen remanentium mortui aut vulnerati sunt. Sicarius⁸ exploratus captusque est. — Expositio in urbe *Turico*,⁹ quam 5 per menses 10 milliones hominum spectaverunt, clausa

Cuniculus marinus qui magneticus nominatur. Navis appropinquans cuniculum aut antennam eius tangendo, quin etiam rhythmica vibratione motoris vim electricam inducit, qua cuniculus disploditur. Sic permultae naves pereunt, ex quibus nuper «Simon Bolivar» navis Batavica cuniculo diffracta et submersa causa fuit mortis 99 hominum.

est. — *Tibetani* novum Lamam (Lamarum ordine CCCLXI-um), puerum 6 annorum, qui eodem puncto temporis natus est, quo prior Lama mortuus est a. 1933, principatui sollemniter praefecerunt.¹⁰

⁷ bombamerényeletet követték el ellene = wurde ein Bombenanschlag gegen ihn unternommen = commettre un attentat à la bombe ⁸ merénylő = Attentäter = l'auteur de l'attentat ⁹ Zürich ¹⁰ beiktat = einsetzen = installer

De vita atque operibus Arnoldi Böcklin.

Arnoldus Böcklin, Germanico loco ortus, a. 1827 Basilæae,¹ in Helvetica urbe natus est, fuitque vero maximus pictorum praeteriti saeculi. Pater eius firmiter² obstabat, quominus Arnoldus artibus sese dederet; operā et adsiduo officio matris, favente suadenteque poëtā Guilelmo Wackernagel, Arnoldus in arte pingendi versari potuit. Magnā pertinaciā³ et summo ingenio, quo erat, brevi in omnibus disciplinis ad artes pertinentibus floruit, fuitque animo menteque tam studiosā artium liberalium, ut vere «vir lectissimae elegantiae» appellari posset. Studia exercuit in urbe «Düsseldorf» magistro praeclaro Ioanne Guilelmo Schirmer usus, deinde Turici⁴, in Helvetica urbe, posthac unā cum Rudolpho Koller, bestiarum pictore, iter in Belgarum regiones fecit. Rursus in Helvetiam rediit atque Genevae scholam clarissimi magistri Alexandri Calame frequentavit. Postquam Parisios venit, interfuitque rebellionibus populi (a. 1848), quae videlicet animum eius tetigerunt, denuo Basilæam reversus, pinxit pulcherrimas imagines Alpium nostrarum.

Anno 1850 Romam petivit, sicut illo tempore omnes insignes pictores solebant.

In «Urbe immortalis» amicitiam iunxit cum nonnullis scriptoribus atque illustribus viris Germanicis, qui iam tunc Romae erant.

Monumenta antiquae artis virtutisque exempla praebebant omnibus eius operibus, atque ipsa magnitudo ipsaque religio eius arti maxime faverunt. Tabulae pulcherrimae, quas tunc Romae perfecit, coloribus, claritudine superant aliorum

¹ Basel = Bâle ² valde ³ diligentia ⁴ Zürich

HELSINKI, Eteläsatama
N:o 2797

Helsingissa, caput Finniae. Nunc ex 300,000 incolarum tantum 50,000 remanent urbem defensuri (pag. 49).

Imago Arnoldi Böcklin ab se ipso
picta (1872).

magistrorum opera, ex quibus «Centaurus», «Nympha», «Diana ad fontem», «Pan in silvis» non Romae, sed Berolini et Monaci hodie servantur.

Romae Angelam Pascucci cognovit uxoremque duxit, quae quidem eum semper dilexit et sustentavit magno animo in rebus⁵ adversis⁵ (nam 14 habuerunt liberos). In Germania affectus est gravi morbo una cum duobus filiis, magnamque calamitatem patienter tulit; iam timebat, ne sibi miseriam pereundum esset, cum pulcherrimam edidit tabulam «Pan in arundineto⁶» et fama eius rursus perluxit, maximis viris illius temporis animum movens. Tunc pinxit etiam «Dianam venatricem», quae unum ex summis operibus eius est.

Fuit posthac Neapoli et Pompeiis, ubi magnam admirationem⁷ vetustorum monumentorum praeritae aetatis affectus⁷ est. In Helvetia postea maximas assecutus est laudes opera perficiendo, quae etiam nunc in palatio communi Basileae adspiciuntur. Tabulae pictae vere «famosae» appellandae sunt, «Ver amoris», «Pugna Centaurorum», «Monstrorum specus», «Pietas», «Piratarum impetus». In Italia, Florentiae quoque nonnullos moratus est annos; sunt huius temporis celeberrimae tabulae, quae «Insula mortuorum», «Nemus sacrum», «Elysii Campi» inscribuntur.

Extremam vitae aetatem ad Florentiam egit, in colle Faesulano, ubi constanter in arte versatus est usque ad ultimos dies. Anno 1895 animum efflavit. *Laurentius Bolzani* disc. lycei Lucanensis.

⁵ balsors = Missgeschick = infortune ⁶ nádas = Schilf = cannae ⁷ admiratus est.

Quae placeant, responsum.

*Tota pulchra es, Juventus,
Tota semper hilaras,
Pulchritudine detentus
Ago Tibi gratias!*

*Apparitione mensem,
Qui vacat, quam doleo,
Sicut miles posco ensem,
Quocum pugnam subeo.*

*Tam perverse in hoc mundo
Multi prave dimicant,
Qui pectore in profundo
Puritate careant.*

*Juvenes et illi viri,
Quos Juventus edocet,
Mores appetunt requiri,
Quorum bonus indiget.*

*Verum fortem sapientem,
Neque agunt irritum,
Sempiternum et clementem
Sanctum colunt Spiritum.*

*Moderator ergo perge
In virtutis opere,
In divinum corda verge,
Nec tu lector desere!
Pulchritudine detentus,
Tota semper hilaras,
Tota pulchra es Juventus,
Ago Tibi gratias!*

Flescarolus Reichenauensis.

Mendacium perluce¹, si inspexeris.

Anno MCDVI. factum est, ut mercator quidam in Francofurtum² ad² Moenum² ad mercatum³ equitabat inque itinere manticam,⁴ in qua DCCC aureos⁵ secum tulit, amisit. Faber quidam manticam repertam domum tulit, quam unam cum pecunia servabat, si quis eam quaerat. Sequenti dominicam parochus⁶ vicanus ex cathedra⁷ praedicavit: «DCCC aurei amissi sunt. Si quis repertos domino iusto reddat, centum aureos dono accipiet». Faber non fuit in templo. Meridie inter prandium coniunx eius aureorum amissionis mentionem fecit. Tunc vir manticam et aureos mulieri ostendit. Deinde ad parochiam⁸ properavit et parochum rogavit: «Estne verum, illum centum aureos accepturum esse, qui aureos reperticios⁹ domino iusto reddat?»

Parochus annuit. Faber dein rogavit eum, ut dominum iustum venire iuberet, quia pecunia adest. Mercator advenit et pecuniam numeratam quinque aureos fabri obiecit dicens: quinque aureos tibi dono do, quia tu iam centum ademisti, itaque ipse tibi praemium tribuisti: mantica CM aureos continebat. Faber negavit se ullum aureum ademisse. Lis praetori commissa est.

Praetor rogavit mercatorem: audesne iurare te CM aureos amisisse? Mercator iuravit. Dein fabrum rogavit: audesne iurare te tantummodo DCCC aureos repperisse? Faber quoque iuravit. Iudicium fuit: mercator (qui iuravit se CM aureos amisisse), quaerat sibi hominem, qui CM aureos reppererit. Faber autem (qui iuravit se DCCC aureos repperisse), pecuniam utatur, dum veniet, qui DCCC aureos amiserit. *sg.*

¹ átlátszó = durchsichtig = transparent ² Majnai Frankfurt = Frankfurt a. M. Francfort-sur-le-Mein ³ vásár = Messe = foire ⁴ általvető = Mantelsack = bissac ⁵ aranypénz = Goldmünze = pièce d'or ⁶ plébános = Pfarrer = curé ⁷ szószék (eccl.) = Kanzel = chaire ⁸ plébánia = Pfarrhaus = cure ⁹ az úton talált = auf d. Straße gefunden = trouvé sur la route

Calyppo frustra Odysseum retinere vult.
Pinxit A. Böcklin a. 1883. (Museum urbis Basileae).

LECTORIBUS MAIORIBUS.

De collegio Italico-Hungarico. (2)

Scrispsit *Benedictus Tihanyi* OSB (Pannonhalma).

Post archiabbatem *Valentinus Hóman*, minister cultus et publicae institutionis orationem habuit. «*Testem veterrimum connexuum Italico-Hungaricorum* — incipiebat, — *hoc monasterium esse in S. Monte Pannoniae* verum est. Si memores sumus factorum praeteriti temporis historici, fundatio huius monasterii apud nos Hungaros introductionem cultus atque humanitatis Europae Occidentalis, culturae Latinae in patriam nostram significavit, et ordine tunc vigenti ecclesiastico accepto: introitum spiritus Occidentalis, id est spiritus Italici, qui aliis rationibus animi ab Occidente influentibus ac rationibus spiritualibus antiquis pretiosis Hungarorum coalescens excoluit culturam patriae Hungariae. Hoc monasterium, — inquit — iam CMD annos est testis illius stabilis et interni connexus, qui Hungariam terrae antiquissimae Italiae coniungit. E primo momento, quando Benedictini hic apparuerunt Romā: e monasterio *S. Bonifatii* et *Alexii* profecti, et advenit etiam primus abbas monasterii *Anastasius* — ut scimus, Italicae originis, — connexus inter Montem S. Pannoniae et Romam, Urbem sacram, nec non Montem Cassinum, firmus erat et stabilis. Hic connexus Italico-Hungaricus in historia nostra continuus est.» Deinde hoc institutum monumentum gratiarum actarum esse *Duci Italiae* et ministro e comitibus *Ciano* explicavit. Mox spem se habere dixit scholā novā amicitiam Italarum et Hungarorum mutuum firmatum iri. Demum classem primam, discipulos parvulos adlocutus est: «Maxima officia expectant vos, filii carissimi. Officia, quae intelligere hodie nondum potestis, Sed^o memoriā tenete facta et dicta huius diei, et in

omne tempus servate animis vestris: *amicitiam Italarum et Hungarorum non mutabilem rationem civilem, sed necessitatem esse historicam*, quae parumper praetermitti quidem potest, at iterum atque iterum sponte sua resuscitatur et operatur, qua necessitate historicā haec familiaritas per multa saecula vigens — magna, gravis, historica amicitia efficiebatur.» — Postremo rogavit legatum Italicum e comitibus *Da Vinci*, ut salutationem nostram reverentiae plenissimam ministro e comitibus *Ciano* traderet, de quo (cuiusque patre) gymnasium novum connexibus Italarum et Hungarorum augendis destinatum nomen accepit.

Omnes deinde studio maximo auscultabant orationem *legati Italici*, qui primum asseruit ministrum e comitibus *Ciano* dolere, quod sollemnitate adesse non posset, deinde declaravit. *amicitiam nationis Italicae firmissimae amicitiam veram esse*, postremo sperare se dixit, fore ut institutum novum unitatem animorum, culturae, sensuum finiumque et Italarum, et Hungarorum corroboraret.

Discipuli novae scholae carmina de *Roma* et de *Pannonhalma* declamaverunt. Sollemnia pulcherrima hymno nationali Hungarorum et modulatione incedendi *Rákóciana* finita sunt.

Finis.

Vivum Latinum.

De lingua latina mediatrice inter Hungariam ceterasque nationes.

«Carissimi auditores et auditrices! Ex quo primus rex noster, Sanctus Stephanus, cum populo suo ad fidem Christianam transiit, lingua latina, celeriter in Hungaria divulgata est et per plus quam octo saecula omnes eruditi lingua latina utebantur, quae inter nationes Christianas mediatrix certa erat. Quantopere humanitatis Matthiae regis linguam excoluerint, quis ignorat? Franciscus *Rákóczi* princeps non solum ephemeridem suam «*Mercurium veridicum*» intitulatam latine edidit, ut externae nationes scirent, cur Hungaria pugnaret, sed etiam commentarios de vitā suā latine scripsit. Etiam Maria Theresia contra hostes latine imploravit auxilium ab Hungaris, qui tum latine exclamaverunt: «*Vitam et sanguinem pro rege nostro Maria Theresia*». Tum nondum controversiae in Hungariā inter nationes minores et Hungaros ortae sunt, nam nobiles omnes et Hungari et Slovaci et alii, linguā Latinā conjuncti, jura sua communia viribus unitis contra potestatem dynastiae defendenda esse putabant.

Anno 1822 Franciscus imperator Austriae magnum exercitum in Italiam misit, qui Magnum Ducem Modenae, Franciscum IV-um in opprimen-

Val. Hóman minister orationem habet in Sacro Monte Pannoniae (luce pinxit G. Dobos Jaurinensis).

Bibliotheca centralis Ord. S. Ben. 300.000 librorum continens in Sacro Monte Pannoniae.

dis Italis adjuvaret. In hoc exercitu fuerunt etiam aliquot legiones Hungaricae, in quibus clam libelli latine scripti dividebantur cum allocutione: «Strenui milites Hungari!» Auctor incognitus in hoc libello hortatus est Hungaros, ut memores libertatis a majoribus traditae, Italis se adungerent et contra hostem communem pugnarent. Duplex causa est, quod hunc libellum memorandum esse putem. Nam tum primum collaborationis Italarum Hungarorumque mentio facta est. Sed id quoque magni momenti est, quod illis temporibus Itali — sicut etiam aliae nationes — Hungaros omnes linguae Latinae peritos esse putabant. Attamen milites nostri, magnā ex parte agricolae rustici, nunquam linguam Latinam didicerant, quāre neque hunc libellum intellexerunt, neque Italos adjuvare potuerunt. Sed nobiles atque cives eruditi illius aetatis magnā volubilitate latine loquebantur, nam etiam libri in usum scholarum magnā ex parte linguā Latinā scribebantur.

Tamen proximo decennio, cum etiam in comitiis regni usus linguae Latinae magis magisque removeretur, in nostris quoque gymnasiis ars loquendi paulatim negligitur, et ars scribendi minus, quam ars legendi colitur. Exeunte saeculo undevicesimo homines semper utilitatem quaerentes studium linguarum antiquarum non satis aestimabant. Nonnulli etiam eruditorum linguam Latinam ex scholis funditus extirpare voluerunt. Quibus conatibus barbaricis anno 1910 primum obviam itum est. Tum enim condita est ab Societate Magistrorum Catholicorum Hungaricā ephemeris Latina, quae inscribitur «Juventus», in usum studiosae juventutis. Et paulo post condita est Societas Amicorum Litterarum Humanarum Hungarica, quae breviter «Parthenon» nominatur. Ambae societates optime de studiis Latinis propagandis merita sunt. Ephemeris «Juventus» per brevi multos lectores etiam extra Hungariam

habuit, itaque non solum vigor immortalis linguae Latinae demonstrata est, sed etiam multae nationes, quae antea nos Hungaros non satis noverant, aut omnino ignoraverant, certiores facti sunt de vita et moribus nostris.

Post bellum mundanum mox doctissimus grammaticorum Francogalliae, professor Meillet declaravit haec: «Populus, qui linguam Latinam scholis suis excludit, delabitur eodem, quo Russia Sovietica, scilicet excludit se communitate culturae et humanitatis nationum eruditarum Europae.» Hac declaratione monitae iterum plus quam triginta civitates latinitatem in scholis colunt, cuius usus internationalis paulatim magis magisque reviviscit. *Motus neolatinus* nominatur conatus eorum, qui student linguam Latinam usui internationali adaptare. Centrum et spiritus rector hujus motus neolatinus est in urbe Roma «Istituto di Studi Romani», cujus patronus, Victorius Emmanuel imperator et rex, praeses autem honorarius Mussolini Dux, et auctoritate suā et pecuniā adjuvant hos conatus.

Ita fit, ut in conventiculis internationalibus orationes Latinae iterum incipiant audiri. Sic in Congressu juris canonici Romae habito multo maxima pars oratorum latine disseruit, in quibus Justinianus Cardinalis Serédi et Josephus Stolpa secretarius status orationibus latinis laudem Hungariae attulerunt. Nuper, cum universitas Pázmányiana tertium centenarium celebraret, ab academiis aliisque institutis externis plus quam septuaginta gratulationes advenerunt Latinae, auditores autem sollemnium a Cardinalibus Serédi et Innitzer, item ab Julio Kornis Rectore Magnifico et aliis, latine salutati sunt. Postea, cum trigintaviri Cooperationis Intellectualis ab Societate Nationum delegati, de studiis humanisticis hominis moderni in urbe Budapestino deliberarent, professores Haleczki Polonus et Ussani Italicus.

deinde Helena Vacarescu Rumana et Paulus Valéry Francogallus linguā latinā utebantur. In congressu Eucharistico Budapestinensi praeter Cardinalem Pacelli aliosque pontifices Carolus Szendy magister civium et Bela Kenéz rector Universitatis latine locuti sunt.

Lingua latina recentioribus temporibus etiam in scriptis saepe colitur. Litterae officiales, quas universitates nostrae et extraneae inter se dant et accipiunt, saepissime latine scribuntur. Praeter philologos etiam historici et medici et alii quoque opera sua, usui internationali destinata, latine componere solent. Quorum hic liceat, proferre Albinum Gombos,¹ Julium Gyomlay,² Emericum Szentpétery,³ Eduardum Mészáros,⁴ Ludovicum Nékám,⁵ Ladislaum Bendeffy,⁶ etc.

Omissis operibus narrativis carminibusque latinis, quorum habemus magnam multitudinem, nunc tantum Bela Szabó memorandus est, cuius «Liber miserorum» quinquaginta imagines xylographicas cum titulis latinis continet, itaque intelligitur ab omnibus nationibus. «Carmina Horatii selecta ad melodias aptata» ab Societate Amicorum Litterarum Humanarum Hungaricā ad Bimillennium Horatianum digne celebrandum edita sunt. Inter auctores harum melodiarum numerandus est etiam praeclarissimus Zoltanus Kodály noster, itaque melodiae Horatianae et in Europa et in America cantantur. Etiam opera musica pulcherrima Ernesti Dohnányi et Zoltani Kodály «Ruralia Hungarica» et «Psalmus Hungaricus» titulum ab auctoribus illustribus acceperunt latinum, qui ab eruditis hominibus ubique intelligitur.

Similiter monumenta, inscriptionibus latinis ornata, quasi sub specie aeternitatis facta esse videntur. Quae cum ita sint, pontem Horthyianum, Francisci Rákóczi principis et statuum equestrem Budapestinensem et tabulam memorialem, muro ecclesiae cathedralis affixam in urbe Cassovia, (tum a Cechoslovacis obsessā), item tabulam memorialem in edificio Genevensi, ubi Albertus Apponyi mortuus erat, inscriptionibus latinis ornata esse, quis mirabitur?

Multo tamen maioris momenti sunt ephemerides latinae, quarum numerus in dies augetur. Ephemerides ecclesiasticas permultas, quia tantum in usum sacerdotum eduntur, nunc omittendas esse puto. Ephemerides latinae profanae saepe patriae nostrae mentionem faciunt exempli causa: «Alma Roma» in Italia, «Lygia» in Polonia, «Societas Latina» in Germania, «Palaestra Latina» in Hispania, «Solatium Animi» in Lituania, «Nuntius Latinus» et «Auxilium Latinum» in America, et ceterae. Collaboratores et lectores ephemeridum latinarum omnes fraterna concordia id agunt, ut nationes vinculis reverentiae et amicitiae mutuae inter se conjungantur.

Magna est publicitas orationis, major typographiae, sed maxima et velocissima est vocis radiophonicae missae. Missor radiophonicus Budapestinensis non primus aliorum experitur divulgare linguam latinam. Cum igitur nunc Societati Radiophonicae nostrae gratias ago maximas nomine Societatis et Magistrorum Catholicorum et Amicorum Litterarum Humanarum, sed etiam nomine amicorum latinitatis omnium, pro admissione vocis latinae, velim sperare fore; ut — sicut Livius dicit — «longus post me ordo sit idem decus petentium».

Salutem plurimam dico amicis Hungariae et linguae Latinae omnibus. Valet!»

¹ Catalogus Fontium Historiae Hungaricae. Budap. 1937—1939. ² Acta latina Universitatis Elisabethinae. Quinqueecclesiis 1936. ³ Scriptores rerum Hungaricarum. Budap. 1937. ⁴ Qua ratione Anonymus Hungarus in conscribendis gestis suis Sacra Scriptura usus sit. Quinqueecclesiis 1936. ⁵ Deliberationes Congressus Dermatologorum Internationalis IX-i. Budap. 1938. ⁶ Fontes authentici itinera Fr. Juliani illustrantes. Budap. 1937.

*

Recitatio latina radiophonica Budapestinensis die 15 m. Nov. habita a multis lectorum nostrorum audita est, quam quia nonnulli litteris ad moderatorem missis in «Juventute» edendam esse scripserunt, supra publici iuris fecimus.

Recitationes latinas radiophonicas stabiliendas urgent litteris Otto Schmied — Vindobona, Theodorus Dobrzanski — Zug (Helvetia), Thomas Rados — Pannonhalma, Ludovicus Hársing — Kisújszállás, Carolus Flesch — Reichenau, Oscarus Elek, Josephus Kollinszky, Franciscus Turányi — Budapest., etc.; alii multi voce declaraverunt assensionem, e. c.: Josephus Révay, Andreas Zibolen, Michael Módi, Nicolaus Rác, Margaretha Szalkay, Carolus Ács, Andreas Horváth, Desiderius e baronibus Brandenstein, etc. Ut *Ladislaus Szabó dr.*, praefectus classis litterariae Societatis Radiophonicae item fautor peritus latinitatis dicit, proxime *Nicolaus Szabó dr.* «De collegio Eötvösiano» latine recitabit (mense Jan.).

Alexander Petőfi: Homerus et Ossianus.

Latine reddidit Vincentius Bors Szegediensis.

Quaeras, ubi sint Hellenes et ubi Celtae? Illi evanuerunt, velut duo oppida, quae fluctus marium devorant, quorum modo summae extant mari turres. Haec culmina: Homerus et Ossianus. Mendiculus erat is, hic filius regis. En quale discrimen! Re una tamen similes: nam caecus uterque fuit. Forsan colorum eis lumen ardor animorum et gloriae splendor eorum adimebant?

Ingenia magna! Manu magica cum nervos fidium tetigere, ut verbum Dei, mundum creant homini et mirabili forma et maiestate stupendum.

Auditis Homerum? Illius in carmine caelum est risus placidae aeternus laetitiae lenis, ex quo loco purpura eoa solisque meridiani aurum se tam comiter fundit desuper ad flavas maris undas atque in medio ad vireta insularum, qua cum genere humano dei ludunt coniuncti beati ludos tibi, dulcis amor!

Et cernitis Ossianum illic? Terra in nebulosa maris septentrionalis super scopulo vasto cum tempestatibus una carmen canit horrida nocte, et luna oritur, ut sol occidens, tam sanguinea fulgore fero saltum obruens, in quo multi catervatim errant pugnae loco caesorum heroum tristissimi manes.

Quodcumque serenum, quodcumque florens est, in carmine, mendicūm princeps, tuo, Homere! Et quidquid atri est, quodcumque desertum, in carmine, successor regius, tuo, Ossiane!

Vos perpetuo cantate, divinis in fidibus pellite nervos, Homere et Ossiane! O saecula labentur et

annorum milia, proterent ea omnia dure, sed estis sanctissimi eis vos! Mors pallida spiratur ab iis ad omnia, tantum corona manet viridis vobis capi- tum cānorum.

De amore patriae.

Pars «Sanctissimi Domini Nostri Pii divini providentia Papae XII litterarum encyclicarum ad venerabiles Fratres, Patriarchas, Primate, Archiepiscopos, Episcopos aliosque locorum Ordinarios pacem et communionem cum Apostolica Sede habentes». (Ex «L'Osservatore Romano», 28 Oct. 1939, num. 354).

Hic vero animadvertendum putamus fraternae universalisque necessitudinis conscientiam, quam christianae doctrinae praecepta in animis excitant ac refovent, non amorem aversari erga patriae cuiusque suae memorias gloriasque; neque prohibere quominus auctior usque prosperitas ac legitime potiunda bona promoveantur, quandoquidem eādem doctrinā edocemur Deum ipsum in exercenda caritate rectum statuisset rerum ordinem, ex quo impensius ii adamandi sint, uberioribusque bene factis donandi, qui peculiaribus sint vinculis nobiscum copulati. Hoc Divinus ipse Magister ex sua agendi ratione patefecit, cum potiore amore erga patriam solum exarsit, atque imminente Urbis Sanctae ruinae maestissime illacrimavit. At patria caritas, iure meritoque alenda, christianae in universos homines caritatis praecepto non obstat, non officiat, quod ceteros quoque omnes eorumque profectus in paciferi amoris luce collocat.

Librorum recensio.

Breviarium Grammaticae Latinae. (Rövid Latin Nyelvtan), auctore dr-e *Francisco Turányi*. (Ex officina multiplicanti E. Vörösváry, Budapest, IV. Múzeum-körút 13.)

Hic libellus omni ex parte expectationibus meis respondet. Auctor ex meā mente loqui videtur, ac si discipulus meus fuisset. De quo opusculo certa fide affirmare possum: «Hoc erat in votis.» Licet breve sit (ex 68 paginis constat), tamen clarum omnino planumque est, quare non perperam affirmaverim haud ullum opus eiusdem generis clarius vel subtilius inveniri posse. Quod si ego concinnavissem, nihil huic addidissem vel subduxissem. «Non plus ultra, et his non minus.» Ad quem libellum praecipuum huncque exquisitum collegae meo eventum optabilem sincero animo precor. *Ladislav Révész* O. S. P. Sátorajújhely.

Kormányzónk. Vitéz nagybányai *Horthy Miklós* rövid életrajza. Irta: *Magyar Kelemen*. Budapest, 1939. Kir. Magyar Egyetemi Nyomda. — Nunc, cum divina providentia concessit, ut Gubernator Hungariae secundum iam decennium sollemnis sui adventus in Budapestinum expleret, hoc curriculum vitae omnibus carum acceptumque erit. Narratur de pueritia et iuventute eius, de primis muneribus, quibus functus est, dum legatus a latere Francisci Iosephi I-i regis, deinde classis praefectus et postremo summus dux et Gubernator patriae nostrae fieret. Imagines 48 luce pictae, quae biographiae 62 paginarum praecipua arte relatae adduntur, augent libri pretium affectionis et meritum auctoris.

Curiosa. Noch einmal lateinische Sprachspie- lereien, gesammelt und erläutert von *Dr. Hans Weis*. München—Oldenbourg. 1939. Verlag R. Oldenbourg. — Doctus facetusque auctor libro, qui inscribitur «Jocosa» (recensionem vide: Iuv. pag. 78 anni 1938/9), tantopere ab lectoribus approbatus est, ut novam materiam huius novi libri 104 paginarum partim ab lectoribus acciperet, partim ipse sibi ex aptis fontibus — Seyboldus, Klein, Fendius, Moscherosch, Philippi, Wandraeus, Genthe, Ebelus, Calspirius, Banhusius, Calenbachius, etc. — colligendam esse putaret. Exempli causā citentur quaedam ioca:

1. Inscriptio misteriosa: DIC·ACETA·DI- LECTI·REVISIA. Solutio: Die Katze da, die leckt ihre Füß a. — 2. Translatio ridicula: Tanta mea gratia est = Meine Tante ist eine Grazie. — 3. Narratiuncula: Adulterator monetae, cum penderetur, dixit: «Heu me miserum, nunc pendar, quia Deum laudavi». (Etenim in nummis adulterinis inscriptum erat: «Sit nomen Domini benedictum».)

Ex his tribus disce omnes. Lectores ephemeridum latinarum maxime iocis delectari constat. Quare non dubium est, quin etiam hic liber permultos habiturus sit et lectores et laudatores. Pretium 1.60 R. M.

Permutatio¹ pittaciorum².

J. Berkvens (Elzentlaan 13, Eindhoven, Neder- land) pittacia suae patriae permutare optat pitta- ciis hungaricis. Qui igitur permutare volunt, scribant ad domicilium eius.

¹ csere = Tausch = échange ² l'élyeg = Briefmarke = timbre-poste

Censor aenigmatum: *Otto Schmied* Vindobonensis.

Solutiones aenigmatum numeri II.

1. pono, oras, nans, Ossa.
2. cara, cura, cera, Cora.
3. sol, ora, lac.
4. vae, errare, nemo ante, inter arma, vox populi, in dubio, dulce et, in medio, Vare, Vare, in vino, condicio, in hoc: Veni, vidi, vici.

Aenigmata recte dissolverunt: In Hungaria: H. Korompay, G. Margittay, J. Pukánszky, E. Somogyi, H. Turner, S. Wittinghof, P. Cholnoky, G. Kerényi, J. Németh, B. Elekes, M. Pieke, G. Schlosser, I. Vaszkó, I. Fáy, M. Bartha, K. Göbner, K. Horváth, M. Kertész, I. Ruitz, M. Bronts, E. Madocsay (thygatrogymn. *Szilagyánum*), G. Moldoványi (*Werböczyánum*), S. Székely, J. Pálosy, M. Mayer, S. Faluhelyi (gymn. *Archiepisc*), A. Tauszig, V. Imhof, S. Mittelmann, M. Klein (thygatrogymn. *Veresianum*), P. Tolnay (*Sch. Piae*), I. Mosonyi, H. Regula, B. Tokayer,

H. Gátszegi, E. Tamás, Th. Weiss (*Giselanum*), G. Gonda, A. Lajta, Fratres Pál, G. Révész, M. Szabó, F. Szakács, R. Wimmer, O. Budai, G. Gárdos, L. Bárány, A. Fenyves (*Bolyayanum*), O. Schell (*Theresianum*), P. Konrád, C. Remenyik, G. Sárosdy (gymn. *IPEA*), M. Grabits, I. Scultéty, É. Ádám, E. Boross, T. Follmann, M. Hajdú, G. Jálies, M. Koltai, E. Kováts, M. Kúhne, E. Ollé, M. Piller, M. Pruscha, H. Scholz, I. Scultäty, M. Tölgyessy, E. Töttösy, K. Zufalvy, C. Hollósy, J. Dessewffy (*Sophianum*), S. Löwy, C. Szántó (thygatrogymn. *Zrinyianum*), G. Tauszig, R. Schäffer (*Madáchianum*), L. Hitesy (*Emericianum*) *Budapestinenses*. M. Solti (*Csepel*), S. Huszár (*Csurgó*), C. Zempléni (*Debrecen*), A. Mertusz, G. Vongrey, Z. Babocsay, S. Csánk, A. Halka, S. Kakuk, S. Péteri, N. Simon, D. Szentgyörgyi, P. Szontágh (*Eger*), S. Hatvani, O. Waldner, L. Medve, J. Szó, A. Székely (*Gyöngyös*), J. Balázs, S. Börcsök, C. Imgrund, A. Káplár, C. Lehoczky, R. Zalán, S. Zsembery, S. Horváth, A. Amstadt, P. Balázs (*Kiskúnhalas*), L. Hársing (*Kisújszállás*) F. Horváth, E. Balogh, Gy. Gósy, E. Horváth, C. Mészáros, M. Vély (*Kőszeg*), M. Palotay (*Mezőkövesd*), B. Légrády, E. Borsay, S. Ember, H. Faragó, J. Kner, G. Sikolya, E. Tóth (*Mezőtúr*), classis II B, P. Hulyák, L. Sloczár, F. Somogyi, F. Hortai (*Miskolc*), J. Török (*Pécs*), E. Kohn, A. Tóth, M. Bella, E. Gyopáros (*Sopron*), A. Hetényi (*Sümeg*), M. Kónya, L. Pintér (*Szombathely*), L. Tamás, E. Földvári (*Veszprém*). — In Batavia: G. Steenhof, W. Wenstedt, W. Broek, A. Burgt, G. Hoven, P. Vette, J. Vossen, L. Berndsen (*Kaatsheuwel*). — In Helvetia: M. Zeier, Ae. Ghirlanda (*Lugano*). — In Germania: A. Botik, E. Forster, E. Pelouch, H. Weisz *Vindobonenses*.

Praemium sorte Evae Somogyi, Stephano Székely, Verae Imhof, Helenae Gátszegi, Gabrieli Révész, Olgae Schell, Catharinae Hollósi, Ladislao Hitesy, Antonio Mertusz, Ladislao Medve, Stephano Zsembery, Francisco Horváth, Sarae Ember, Paulo Hulyák, Josepho Török, Antonio Tóth, Ladislao Pintér, Emerico Földvári, Joanni Heddes, Aelio Ghirlanda, Evaldo Forster, Geysae Tausig obvenit.

1. Quinque exstant litterae:

Prima C,
Quinta T,
Mediam vocamus P.
Inter eas si vocales
Recte tu posueris,
Id habebis, quo aenigma
Solo bene solveris.

Ioannes Kerling S. J.
prof. gymn. Quinqueecclesiensis.

2. Quadratum magicum.

	1.	2.	3.	4.	
1.					A A A A
2.					A D D I
3.					I M Q Q
4.					T V V V

3.

$$\frac{\text{Summus}}{\text{orum}} = \text{Ju } \pi \times 3$$

Idem.

1. Quid est in Danuvio?
2. Saepe sic interrogo.
3. Quid est nobis cunctis carum?
4. Primus incola terrarum.

O. S.

4. Salutatio e Batavia.

(numeris)

11	9	2	3	4	1	2	7	10	—	5	9	6	7		
8	4	9	4	5	10	—	10	3	12	9	4	3	13	9	10

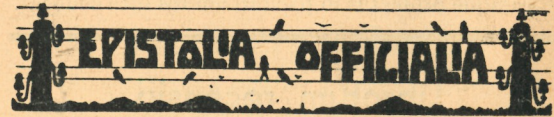
Vocabula auxiliaria:

1	2	3	4	5	1	Ab oratore haec habetur.
6	7	8	4	9	10	Ab hoc frons arborum movetur.
11	9	12	13	7	8	Aestate abs te ascendetur.

Antonius de Valk, disc. Kaatsheuelensis.

Nota. Lectoribus minimis: 2, mediis 1, 3, maioribus 4. — Quisquis aenigmatum tot solvat, quantum potest. Etiam unum solum aenigma solventibus praemium petere licet. Discipuli eiusdem scholae solutiones a professore suo collectas in communi involvulo epistolulae ad moderatorem J. Wagner. (*Budapest, XI., I. ágymányosi-utca 20*) mittant.

Terminus solutionum: Calendae Februariae.

Corrigenda numeri II. (Oct.): pag. 18: pro «garrulus» lege: garrula; — numeri III. (Nov.): pag. 34: pro «mentem... meum» lege: mentem... meam; — pag. 37: pro «Collegiae» lege: Collegii; pro «abrogata» lege: abrogatum; pag. 38: pro «charistia» lege: eucharistia; pag. 39: pro «luventum qui» lege: Iuv. quia. — H. Molenarius scribit: In carmine, quod latine reddidi (num. 9—10, pag. 135) est erratum interpretis: pro «Dolores» lege: Tempestatas.

L. Korponai. Solutiones numeri II sero accepti. — St. Hatvani. Aenigmata, quae plumbo scripsisti, difficile legi possunt. Alias atramento utere. — J. Tóth. Melodiis, dum 8 habemus paginas, non opus est, sed narratiunculae semper exoptatae sunt. — A. Hetényi. Aenigma tuum censor aenigmatum correxit. — L. Tamás. Nova aenigmata alia in scidula scribenda sunt, quia ad censorem aenigmatum mittuntur. Noli oblivisci me 3 chilogrammata manuscriptorum in mensa mea scriptoria edenda habere. — L. Collète. Novo lectori S. P. — I. Guelmino. Ioca, quae 12 discipulorum miserunt, paulatim publicabuntur. — Libri a H. Weiss. V. Temesy, C. Magyar, G. Birkás, M. Stephenson missi recensentur. — Praeter supra dictos opuscula miserunt: E. Szántó, S. Pivárcsi, E. Scheily, E. Földvári, A. Székely, C. v. d. Broek, I. Németh, C. Simon, Z. Babocsay, E. Hajós. — Si quis responsum copiosius a moderatore accipere vult, mittat pttacium necessarium ad respondendum.

Omnibus lectoribus nostris dies festos Christi nati felices, faustos, fortunatos, item novum annum paciferum, hoc exeunti anno 1939 quietiorem precamur.